

Leerdoelenmatrix

Thema	Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
1. Zoeken en vinden (nl3, nl4, nl5, nl8, ojwt35)	<ul style="list-style-type: none"> • Verkennen en verzamelen 	<ul style="list-style-type: none"> • Kennismaken met inrichting en opzet (school)bibliotheek • Kennismaken met mogelijkheden voor informatieverwerving 	<ul style="list-style-type: none"> • Materialen/Informatie zoeken met trefwoordenlijst of computer in verschillende bronnen (waaronder boeken) • Waarheidsgehalte van berichten bepalen 	<ul style="list-style-type: none"> • Betekenis, functie en objectiviteit van bronnen • Informatie op waarden schatten in relatie tot bron • Informatie (op internet) kritisch selecteren • Oordelen of bronnen geschikt zijn
2. Begrijpen en toepassen (nl4, nl5, nl6, nl8, nl11, nl12, ko54, ko56)	<ul style="list-style-type: none"> • Taalfuncties herkennen • Oriënteren op boek • Tekstvolgorde • Basiswoordenschat • Gedichten en rijm herkennen • Basis ict-vaardig 	<ul style="list-style-type: none"> • Taalfuncties herkennen • Herlezen, herkennen • Opbouwen woordenschat • Functie van gedichten herkennen • Creatief uiten • Ict-vaardig 	<ul style="list-style-type: none"> • Schematiseren • Aantekeningen maken • Schrijfstrategieën inzetten • Gedichten schrijven en voordragen • Gebeurtenis vastleggen 	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfstandig uitbreiden woordenschat • Informatief, instructief, betogend schrijven • Audio- en videoproductietechnieken en web2.0 toepassingen gebruiken • Multimediapresentatie maken • Toepassen nieuwe media in kunst
3. Verhalen en Cultuur (ojw51, ko54, ko56)	<ul style="list-style-type: none"> • Bekend met oude rijmpjes en spelletjes, sprookjes, tradities 	<ul style="list-style-type: none"> • Verhalen en voorwerpen van vroeger 	<ul style="list-style-type: none"> • Historische bronnen en verhalen • Verhalen uit verschillende culturen • Respect voor andere culturen 	<ul style="list-style-type: none"> • Herkomst van verhalen, teksten • Historische archieffuncties
4. Inleven en waarderen (nl1, nl9, ko56)	<ul style="list-style-type: none"> • Plezier in (voor)lezen • Taal zien als middel voor communicatie en expressie • Kennismaken met verhalen en (prenten) boeken, voorleesboeken, boeken met rijmpjes, versjes, dichtbundels, informatieve prentenboeken 	<ul style="list-style-type: none"> • Plezier in (zelf) lezen • Kennismaken met verhalen en (informatieve) boeken, serieboeken, stripboeken 	<ul style="list-style-type: none"> • Plezier in lezen en schrijven • Kennismaken met verhalen en (informatieve) boeken, humoristische verhalen, verhalen over andere culturen • Eigen literaire smaak ontwikkelen 	<ul style="list-style-type: none"> • Kennismaken met verhalen en (informatieve) boeken, science fiction
5. Beoordelen en reflecteren (nl1, nl2, nl3, nl5, nl7, nl8, nl10, ojwt35, ko55)	<ul style="list-style-type: none"> • Reageren op onderwerpen • Informatie vergelijken • Reflecteren op eigen werk 	<ul style="list-style-type: none"> • Bespreken van jeugdliteratuur • Reflecteren op doel, inhoud en structuur van berichten • Mening herkennen en vergelijken met eigen mening • Reflecteren op eigen werk en dat van anderen 	<ul style="list-style-type: none"> • Informatie en meningen vergelijken • Feiten en meningen herkennen • Bewust van invloeden en werking media en commercie • Argumenteren 	<ul style="list-style-type: none"> • Argumenten analyseren en vergelijken met eigen mening • Mening en argumentaties beoordelen • Bewust van invloed en werking media • Werk van schrijvers, kunstenaars, producenten beoordelen • Zichzelf vragen stellen en beantwoorden
6. Discussiëren en ontmoeten (nl2, nl3, ojwt37, ko55)	<ul style="list-style-type: none"> • Gespreksregels 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding gespreksregels • Klassikale gesprekken 	<ul style="list-style-type: none"> • Discussiëren • Commentaar vragen • Standpunt vasthouden • Begrippen: pesten, discriminatie, respect 	<ul style="list-style-type: none"> • Discussie leiden • Mening met argumenten onderbouwen • Begrippen: vooroordelen, stereotyperingen, tolerantie, vrijheid van meningsuiting

Voorkennis

Leerdoelenmatrix de Bibliotheek op school – Hoe te lezen en hoe en door wie te gebruiken?

De leerdoelenmatrix is een hulpmiddel voor bibliotheekmedewerkers om gedegen gesprekken op school te voeren. Het zorgt voor een goede inbedding van de activiteiten leesbevordering en mediawijsheid van de bibliotheek in het curriculum van scholen. Dit door in te gaan op de leerdoelen van het kind waar bibliotheek en school samen aan willen werken, in plaats van op de producten en activiteiten. Hierdoor richt de bibliotheek zich vraaggericht op de behoefte van de school.

Uitleg over de matrix

De matrix laat zien op welke onderdelen in het schoolcurriculum de bibliotheek kan ondersteunen. Dit is verdeeld over thema's (verticaal) en over leerjaren (horizontaal).

Leerdoelen

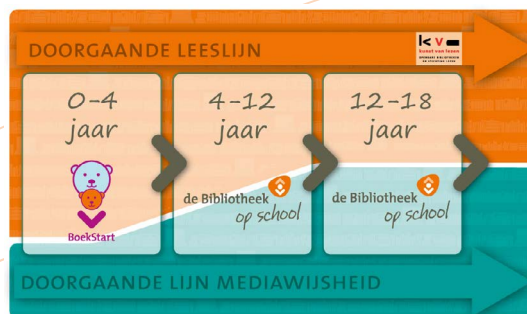
Uitgangspunt vormen de kerndoelen¹ van het basisonderwijs, zoals vastgesteld door het Ministerie van OCW en uitgewerkt in leerdoelen per groep door SLO. De tekst in de verschillende vakjes is een selectie van deze leerdoelen per groep. Een set leerdoelen vormen samen een thema. Het totaaloverzicht toont de aansluiting van bibliotheekdiensten bij het curriculum van de school.

Voorkennis

Onder de matrix staat een pijl 'voorkennis'. Deze symboliseert het feit dat de leerdoelen opeenvolgend zijn. Leerdoelen die gelden voor een groep, zijn ook van toepassing op de groepen daarboven. Bovendien toont dit wat er van de school aan voorkennis wordt verwacht wanneer de bibliotheek een aanbod doet voor een groep op een bepaald thema.

Leesbevordering en Mediawijsheid ineen

De leerdoelenmatrix toont alleen de leerdoelen die leesbevordering en mediawijsheid betreffen en die overeenkomen met de doelstelling van de bibliotheek. Bibliotheekterminologie wordt vermeden en het accent verschuift van de aanbieder (de bibliotheek) naar de gebruiker (de leerling of de leerkracht). Zo is het aanbod van de bibliotheek herkenbaar voor schooldirecties en leerkrachten.

Een doorgaande lijn 0-18 jaar

De bibliotheek werkt aan een doorgaande lijn voor 0-18 jaar op het gebied van lezen en mediawijsheid. Doel is de ontwikkeling van kinderen in een vloeiende lijn te ondersteunen met landelijk ontwikkelde programma's zoals de Bibliotheek op school en BoekStart en andere producten en diensten op maat.

Per doelgroep (0-4, 4-12 en 12-18) is er een aparte leerdoelenmatrix beschikbaar. Deze drie vormen samen weer één grote matrix, waarin de ontwikkeling en voorkennis zichtbaar worden. Omdat verschillende ontwikkelingsfasen om verschillende begrippenkaders vragen, is bewust gekozen voor een andere benaming van de thema's in de drie matrixen. Zo blijft het herkenbaar voor de onderwijsprofessionals. Bijvoorbeeld: het thema *Communicatie en Creativiteit* voor 12-18 jaar bouwt voort op de thema's *Verhalen en Cultuur* en *Inleven en Waarderen* voor 4-12. Die op hun beurt weer uitgaan van de voorkennis van het thema *Emotionele ontwikkeling en Sociale ontwikkeling* voor 0-4.

	0-4 jaar	4-12 jaar	12-18 jaar
		Zoeken en vinden	Begrip en analyse
Taal Persoonlijke ontwikkeling		Begrijpen en toepassen	Techniek en gebruik
Emotionele ontwikkeling Sociale ontwikkeling		Verhalen en Cultuur Inleven en waarderen	Communicatie en creativiteit
Normen en waarden		Beoordelen en reflecteren Discussiëren en ontmoeten	Strategie, reflectie en waardering
	Naar: Pedagogisch kader en pedagogisch logboek kindcentra 0-4 jaar (Singer & Kleerkoper), Ontwikkelingsvolgmodel jonge kinderen (Seminarium voor Orthopedagogiek).	Naar: Kerndoelen PO, referentieniveaus taal, literaire competenties, mediawijsheid competenties, mediawijsheidcirkel.	Naar: Kerndoelen basisvorming, eindtermen vmbo, eindtermen havo/vwo, referentieniveaus taal, literaire competenties, mediawijsheid competenties, mediawijsheidcirkel.

¹ – De kerndoelen worden getoond per thema: NL = Nederlands, KO = Kunstzinnige Oriëntatie en OJW = Oriëntatie op Jezelf en de Wereld. Zie ook <http://tule.slo.nl/>

Uitleg over het gebruik

De matrix wordt gebruikt tijdens gesprekken met school-directies, leescoördinatoren of leerkrachten(teams).

Vraaggerichte methodiek

Tijdens dit (jaarlijkse) gesprek staan de speerpunten en ontwikkelingen van de school voor het komende jaar centraal. Dat kunnen speerpunten zijn waar de school zich op wil profileren of punten die ze wil verbeteren omdat er slecht op gescoord wordt. De matrix helpt om het gesprek gericht te houden op de leerdoelen en om aan te tonen op welke onderdelen de bibliotheek kan ondersteunen.

Het doel van het gesprek is een keuze voor de thema('s) en/of de doelgroep(en) waarop de bibliotheek de school het komende jaar zal ondersteunen. Bijvoorbeeld op het thema *zoeken en vinden* voor groep 5 t/m 8. De monitorresultaten, schoolgegevens en informatie over de inhoudelijke samenwerking tot nu toe leveren vanzelfsprekend ook input voor de plannen.

Passend bij deze wensen doet de bibliotheek een voorstel op maat, aan de hand van de activiteiten en diensten die zij te bieden heeft en aansluitend bij elk genoemd leerdoel. Idealiter wordt bij dit gesprek ook gebruik gemaakt van het lees- en mediaplan van de school. In een gesprek met een de leescoördinator en/of het team wordt verder invulling gegeven aan de inhoudelijke afspraken en een activiteitenplan en/of jaarplanning opgesteld.

Bibliowijzer

Om een goed voorstel of activiteitenplan te maken, is het handig om te weten welke activiteiten de bibliotheek aanbiedt bij welk leerdoel. Een handige tool daarvoor is Bibliowijzer, een digitale weergave van de leerdoelenmatrix met een tweeledig doel. Allereerst biedt het inzicht in welke producten bibliotheken in jouw buurt aanbieden bij een leerdoel. Daarnaast kan het in direct contact met scholen worden gebruikt, zodat zij informatie kunnen vinden over de activiteiten en/of deze kunnen bestellen.

Met de handige filters kan een keuze worden gemaakt op de doelgroep en de thema's uit de leerdoelenmatrix. Zie bijvoorbeeld www.bibliowijzeroverijssel.nl.

Meer uitleg?

Rijnbrink biedt een workshop aan waarin wordt ingegaan op het gebruik van de leerdoelenmatrix. Er wordt onder andere ingezoomd op de kerndoelen en leerdoelen, het voorbereiden en voeren van een gesprek aan de hand van deze matrix, het geven van een advies op maat en het inpassen van de eigen activiteiten en producten in deze leerdoelenmatrix. Voor meer informatie over de leerdoelenmatrix of over Bibliowijzer neem je contact op met Iris Meuleman, iris.meuleman@rijnbrink.nl

Colofon

Ontwikkeld door

Het Gelders Bibliotheeknetwerk

Auteur

Rijnbrink, Iris Meuleman

Eindredactie

de Bibliotheek *op school*, Astrid van Dam

Vormgeving

Cubiss, Ingrid de Jong

Copyright

© debibliotheekopschool.nl 2018

Kunst van Lezen (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek)

Nieuwe Prinsengracht 89

1018 VR Amsterdam

+ 31 (0)20 6230 566

www.debibliotheekopschool.nl

Deze publicatie is mogelijk gemaakt door de samenwerking van Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek binnen het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming van debibliotheekopschool.nl worden veeelvoudigd of openbaar gemaakt.

Versie februari 2018